

۱۱ اوم شري پر ماتمڻي نمبر ۱۱

يتارت گيتا (شريمڊ پڳود گيتا)

پهريون اڌياءَ

धृतराष्ट्र उवाच

धर्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे समवेता युयुत्सवः ।

मामकाः पाण्डवाश्चैव किमकुर्वत सञ्जय ॥१॥

ڌرتراشتر اواج

”ڌرمَ کيتر کُرو کيتر سَموينا يُيُتَسَوَ:

مامڪاهه پانڊوا شڪڙيو ڪه ڪروَت سَنجيه “ (۱)

ڌرتراشتر پڇيو- ”هي سنجيه! ڌرم کيتر، ڪُرو کيتر ڀر
گڏ ٿي ڀڏ جي اڇا رڪڻ وارا منهنجا پُتر ۽ پانڊو پُترن ڇا
ڪيو؟

اڳيان روپي ڌرتراشتر ۽ سنير روپي سنجيه اڳيان سان
ڍڪيل من وارو ڌرتراشتر جنم کان انڌو آهي، پر سنجيه روپي
سنجيه دواران هو ڏسي ٿو، ٻڌي ٿو. هو سمجهي ٿو ته پر ماتما
ٿي ستيه آهي، تڏهن به جيستائين هنجو ٿي پيدا ٿيل موه
روپي دريوڌن جيئرو آهي، هنجي درشتي سدائين ڪورون تي
ٿي ٽڪيل آهي، وڪارن تي ٿي رهي ٿي.

شريهر هڪ کيتر آهي. جڏهن هرديه روپي ديش ڀر آتمڪ
سمپتي ملهائڻي ٿيندي آهي، ته هيءُ شريهر ڌرم کيتر بڻجي

ويندو آهي. ڪُروُ جو ارت آهي ڪَريو. اهو اکر حڪم ڏيندڙ آهي. شري ڪرشن چون ٿا؛ پرڪرتي مان پيدا ٿن گڻن جي دواران پروس ٿي منش ڪرم ڪري ٿو. هو هڪ کن به ڪرم ڪرڻ بند نٿا ٿين. اُهي به تندرست شير لاءِ چڻ خوراڪ آهن. ٽيئي گڻ (ستو گڻ، رجو گڻ ۽ تمو گڻ) منش کي ديوتا مان ڪيڙي نائين شير ۾ بدن ٿا. جيستائين پرڪرتي مان اُٿين ٿيل گڻ زندهه آهن، نيستائين ڪُروُ لڳو رهي ٿو. جنم مرتيو جو ڪيتر، وڪارن وارو ڪيتر ڪُروُ ڪيتر آهي ۽ ڀرم ڌرم پرماتما ۾ رُچي ڏيارڻ واريون پڇ واريون پرورتيون (پانڊون) جو ڪيتر ڌرم ڪيتر آهي.

تتوڏين جي پنجاب ۾ ڪاشي، پرياڱهه ۾ ۽ بين اهڙن انيڪ استانن تي ڪُروُ ڪيتر جي ڳولها ۾ لڳل آهن، پر گيتاڪار پاڻ ٻڌايو آهي ته جنهن ڪيتر ۾ يڌ ٿي هئي، اُهو ڪٿي آهي. ”ادير شير ڪوئنيه ڪيتر منيا پي ڌيٽي.“ (اڌياڙ ۱۳ پهريون شلوڪ) ”ارجن! هيءُ شير ئي ڪيتر آهي ۽ جو هن کي ڄاڻي ٿو، اُهو هنجو انت پائي ٿو وٺي، اُهو ڪيتر گيهه آهي.“ اڳيان هن ڪيتر جو وستار ٻڌايو، جنهن ۾ ڏهه اندريون، مَن ٻڌي، اهنڪار، پنجن وڪارن ۽ تنهي گڻن جو ورنن آهي. شير ئي ڪيتر آهي، هڪ ميدان آهي. هن ۾ وڙهڻ واريون پرورتيون به آهن، ”ديوتائن جا گڻ“ ۽ ”راڪسي گڻ“ پانڊون جو سنتان ۽ ڌرتراشتر جو سنتان ”ديوجاتي ۽ وجاتي پرورتيون“ .

انپوي مهاپرش جي شرن ۾ وچڻ سان ٻنهي پرورتن ۾ سنگهرش جو نرنم ٿيندو آهي. هيءُ ڪيتر ۽ ڪيتر گيهه جو ٽڪراءُ ۽ اهائي حقيقي يڌ آهي. وشو ڀڌين سان اتهاس پريو پيو آهي، پر اُنهن ۾ ڪٽڻ وارن کي به اندرين جيت نٿي ملي هيءَ ته

ھڪ ٻئي کان بدلي جي پاونا آھي. پرڪرتيءَ جي ڪل من کي روڪي، پرڪرتيءَ کان پري جي شڪتيءَ کي اجاڻ ڪري ۽ اُن ۾ پنھنجو پاڻ سمانڻ ٿي انسان جي سڃي سوڀ آھي. اھا ئي فقط سوڀ آھي جنھن جي پٺيان ھار ڪونھي. اھا ئي مڪتي آھي، جنھن جي پٺيان جنم مرڻ جو ٻنڌن ڪونھي. انھي پرڪار اڳيان کان چٽل من سنير دواران جاڳي ٿو ۽ جاڳي ٿو ته ڪيتر-ڪيتر ڳڻ ڇا ٿيو؟ جيئن جيئن سنير سان، ڪنٽرول سان من جو جاڳڻ ٿو ٿئي، تيئن هن کي آتمڪ درشتي ايندي ويندي.

سَنجِیَ उवाच

दृष्ट्वा तु पाण्डवानीकं व्यूढं दुर्योधनस्तदा ।

आचार्यमुपसङ्गम्य राजा वचनमब्रवीत् ॥२॥

سنجیہ اُواج

دِرِشْتُوا تَرُ پَانْدُو اَنِڪِر وِيوژْهَر دِرِيو دَنِسْتَدَا

آچَارِيَه مُپ سَنجِيَه رَاچَا وِچَنَمَبْرُوِيَتِ (۲)

اُن وقت راجا دريوڏن پانڊون جي سينا کي سنجت ۾ بينل ڏسي دروڻاچاربه وت وڃي هي وڃن چيا:-
 ٻيائيءَ جو وهنوار ٿي دروڻاچاربه آهي. جڏهن اسان کي ڄاڻ ٿي ٿي وڃي ته اسين پرماتما کان جدا ٿي ويا آهيون (اهو ٻيائيءَ جو نشو آهي)، اُتي اُن کي پراپت ڪرڻ لاءِ تڙف ٿي پيدا ٿئي، تڏهن اسين گزوءَ جي ڳولها ٿا ڪريون. ٻنهي پريورتن جي وچ ۾ اهوئي پھريون گرو آهي؛ جيتوڻيڪ ان کان پوءِ سگرو يوگيشور شري ڪرشن ٿيندا، جو يوگ ۾ اسٽي ڪرڻ وارو هوندو. راجا دريوڏن آچاربه وت وڃي ٿو. موه سان پريل دريوڏن موه روپي دريوڏن. موه سڀني دکن ۽ تڪليفن جي جڙ آهي،

راجا آهي. دريوڏن-دُرِ معنيٰ ڏوهي ۽ ٻين کي ستائيندڙ، يوڏن-
 اهو ڏن. آتمڪ سمپتي ٿي ٿڪندڙ، سڄي سمپتي آهي. اُن ۾
 جو ڏوهه، خامي پيدا ڪري ٿو، اُهو آهي موهه. اُهو پرڪرتي،
 ڏانهن چڪي ٿو ۽ گهربل ڄاڻ لاءِ پريڙا به ڏئي ٿو. موهه آهي،
 تيستائين پچڻ جو سوال به آهي، نه ته سڀ ڪجهه پورڻ آهي.
 تنهنڪري پانڊون جي گڏ ڪيل سينا کي ڏسي معنيٰ پڇ
 سان پيريل سڄاتي ورتين کي ڪنو ٿيل ڏسي موهه روپي دريوڏن
 پهرين ٿي گرو دروڻ وٽ وڃي هن طرح چيو:

पश्यैतां पाण्डुपुत्रामाचार्य महर्तीं चमूम् ।

व्यूढां द्रुपदपुत्रेण तव शिष्येण धीमता ॥३॥

پشئيٽائِم پانڊو پُٽِرا ٿاماچارِيه مهٽيٽير چمؤم،

ويوڙاهر دروڙد پُٽِريٽ تَو شِشِيط ڏيمٽا (۳)

هي آچاره ! پنهنجي ٻڌيمان شش دوريد-پت درششديومن
 دواران گڏ ڪيل، ڪڙي ڪيل پانڊو پُٽرن جي هيءَ وڏي پاري
 سينا کي ڏسو.

اچل پد ۽ آتمڪ پد ۾ وشواس رڪڻ وارو، دريمن وارو ٿي
 ”درشتديٽير“ آهي. هيءَ ٿي پڇ پيريل پريورتن جو نائڪ آهي.
 ”سادن ڪنن نه من ڪر ٿيڪا.“ سادن ڪنن نه هجي، من جي
 دريتا ڪنن ٿيڻ گهرجي.

هاڻي ڏسو سينا جو وستار:

अत्र शूरा महेष्वासा भीमार्जुनसमा युधि ।

युयुधानो विराटश्च द्रुपदश्च महारथ ॥४॥

”اٽر شورا مهيشواسا پيمار جن سما ڀڏ

ڀيڏانو وراڻشچه درو پدشچه مهارٿه (۴)

هن سينا ۾ ’مهيشواسا‘-مهان ايشور جو پاس ڏيارڻ وارو،

پاؤ روپي پيس، انوراگي روپي ارجن سمان وڏو سوروبر، جيئن
ساتوڪ روپ سڄو، 'ورات' - هر طرح ايشوري ڌارا کي ڌارڻ
وارو، مهارتي راجا دروڀد معنيٰ اچل اسٿتي وارو جيئن

धृष्टकेतुश्चेकितनाः काशिराजश्च वीर्यवान ।

पुरूजित्कुन्तिभोजश्च शैब्यश्च नरपुङ्गवः ॥५॥

ڌرِشٽڪيتو شچيڪتانهه ڪاشيرا جَشِجَ ويرويوان،
پُرَجِٽڪَ تَتِي پوجشِجَ شَئيبيشِجَ نَرِپُنڱوَه (۵)
'ڌرِشٽڪيتو' دري ڪرتوي، "چيڪتانهه" جتي به وڃي اُتان
چَتَ ڪينچي پنهنجي اِشٽَ ۾ اِسٽتَ ڪَرُڻ، "ڪاشي راج
هه" ڪايا روپي ڪاشيءَ ۾ هو سمراٽ آهي، "پُرَجِٽ" اسٽول،
سوڪير ۽ ڪارڻ شير کي جيت ڏيارڻ، وارو پُرَجِٽ "هن تي
پوڄ هه" فرضن تي ڀرپور وڃي، منهن ۾ سریشٽ "شَئيبديه"
ارٿ آهي سڄو وهنوار.

युधामन्यु विक्रान्त उत्तमौजाश्च वीर्यवान ।

सौभद्रो द्रौपदेयाश्च सर्व एव महारथाः ॥६॥

يُڌا مَنِيُو وِڪرانَت اُتموڄا شِجَ ويرويوان
سَو پِدرو درو پديبا شِجَ سَرُو ايو مهارتا؛ (۶)
۽ پراڪرمي "يُڌا مَنِيُو" يڌ جي لاءِ من ۾ تمام ڪشل
ڌارڻا "اُتموڄا" سنائيءَ جو مڃس، سيدرا پتر ايمنيو جڏهن
شپ آڌار اچي ويندو آهي، ته من بي ڊپو ٿي ويندو آهي. اهڙو
شپ آڌار سان اتپن ٿيل نريئه مَنُ، ڌيان روپي دروڀديءَ جا
پنچ پت وٺندڙ، پيار وارا، ڪومل هردي، ديا وارا ۽ پنهنجي
ارادي جا پڪا، سڀ جا سڀ مهارتي آهن. سادنا جي راهه تي
يوگيتا سان هلڻ جو هرڪو گڻ هنن ۾ آهي.
اهڙي طرح دريوڌن پاندون جي پڪش جا پندرهن ويهه نالا
ڳنھيا، جو ديوي سمپتي جا خاص انگ آهن. وڃائي پرورتيءَ

جو راجا هوندي به اهو 'موهه' ٿي آهي جو سڃاڻي به پرورتن
 کي سمجهڻ لاءِ مجبور ٿو ڪري، ٻڌي ٿو.
 دريوڏن پنهنجو پاسو تمام مختصر نموني ٿو ٻڌائي.
 جيڪڏهن ڪا ٻاهرين يڌ هجي ها ته پنهنجي فوج جو دستار
 وڌائي وڏو ڪري ٻڌي ها. وڪار گهٽ ٻڌايا ويا جو انهن تي
 سوڀ پائڻي آهي، اهي ناسونت آهن، فقط پنج ست وڪار
 ٻڌايا ويا، جن ۾ اندر لڪل سڀ ٻاهريون پرورتيون ظاهر آهي
 جيئن ته:

अस्माकं तु विशिष्टा ये तान्निबोध द्विजोत्तम ।

नायका मम सैन्यस्य सञ्ज्ञार्थं तान्ब्रवीमि ते ॥७॥

اَسْمَاڪَ تُو وِشِشْتَا يِي تَانِي ٻُوڏَ دِوَجُوْتِيَرِ

نايڪا مَم سَئِنْيَسِيَمَ سَڃِڳِيَارِ ٿِيَرِ نَانِيَرِ وِيَرِ تِي (۷)

ٻنهي سينائن ۾ اتم! اسانجي پڪش ۾ جيڪي جيڪي
 خاص آهن، انهن کي به سمجهي وٺ، ڏسي ڇڏ. توهان کي
 ڄاڻڻ لاءِ منهنجي سينا جا جيڪي نائڪ سوروير آهن، انهن
 کي چوي ٿو:

ٻاهرين يڌ ۾ سيناپتي لاءِ ٻنهي سينائن ۾ اتم چئي
 پڪارڻ - بنا موقعي جي بي وقتائتو آهي. سچ ته گيتا ۾
 انتهڪرڻ جون ٻه پرورتن جو پاڻ ۾ سنڱهرش آهي ٻيائيءَ
 جو آچرڻ آهي ”دروڻ“ جيستائين اسين ٿورو به ايشور آرادنا
 کان الڳ آهيون، تيستائين پرڪرتي اسان تي چانيل آهي،
 ٻيائي ٻڌي آهي. ان ٻيائيءَ تي وجهه پائڻ جي پريڙا پهرين
 گرو ڏرڻا چاريه مان ملي ٿي. اڌوگابري سکيا ٿي پوري ڄاڻ
 جي لاءِ پريڙا ڏني ٿي. اُتي پوجيه ورتيءَ وارو نه سورويرتا جو
 سنبوڏن ٿيڻ گهرجي.

وڃاڻي به پرورتيءَ جا نائڪ، سوروير ڪير ڪير آهن؟

भवान्भीष्मश्च कर्णश्च कृपश्च समितिञ्जयः ।
अश्वत्थामा विकर्णश्च सौमदेत्तस्तथैव च ॥८॥

پوانِپيشَمَشِچمَ ڪَرَنُڪَشِچمَ ڪِرِپَشِچمَ سَمِيتِنِجَيَڪِهَمَ
اشوتثاما وڪششچمَ سوَمَدِتِستَنَتُو (۸)

هڪ ته پاڻ (بيائيءَ جو وهنوار ڪرڻ وارو دروڻا چاريه) آهي، پرَمَ روپي پتامه ”پيشَمَ“ آهي. پَرَمَ انهن وڪارن ۾ منجهيل. ڊگهو سوروير پر ضدي آهي. انت تائين جيئرو رهي ٿو. تيرن جي سيجا تي ليتيل هو. پوءِ به زندهه هو. اهو آهي پَرَمَ روپي ’پيشَمَ‘ پرَمَ پڇاڙيءَ تائين رهي ٿو. ان پرڪار سان وڃائي ڪَرَمَ روپي ”ڪَرَنُ“ ۽ سنڱرام ۾ جيتڻ وارو ”ڪرپا چاريه“ آهي. ساڏنا اوستا ۾ ساڌڪ جيان ڪرپا جو آچرڻ، وهنوار ڪرڻ ئي ”ڪرپا چاريه“ آهي. پڳوان ڪرپا جو ڌار آهي ۽ پڳوان کي پائڻ کان پوءِ سنت به اهوئي سروپ آهي. ساڏنا جي وقت جيسين اسين الڳ آهيون، پر ماتما الڳ آهي، وڃائي پرورتي جيئري آهي - بيائيءَ جي ورتي زندهه آهي، موهه روپي جو گهيرو آهي. ان حالت ۾ جي ساڌڪ ڪرپا جو وهنوار، آچرڻ ڪري ٿو ته هو نشت ٿي ويندو آهي. سيتا ديا ڪئي ته ڪجهه وقت لنڪا ۾ پراشچت ڪرڻو پيس. وشوامتر ديالو ڪومل ٿيو کيس پَتِيتِ ٿيڻو پيو. يوگه سوترڪار مهرشي پتنجالي به ائين ئي چيو آهي، ”تي سماڌاوپ سَرِگا وِيتِنِثاني سَدِيه“ (۳-۳۷)

تڪليف وقت، دڪه جي سمِي ۾ سڌيون پرگهت ٿينديون آهن. هو سچ پچ سڌيون آهن، پر هڪ پر ماتما کي پائڻ جي راهه ۾ اوتريون وڏا وگهن آهن، جيترا به ڪام، ڪروڌ، لوپ،

موهه وغيرهه. گوسوامي تلسيداس جو به اهوئي نرنه آهي
 छोरत ग्रन्थि जानि खगराया । विघ्न अनेक करइ तब माया ॥
 रिद्धि सिद्धि प्रेइ बहु भाई । बुद्धिहिं लोभ दिखावहिं आई ॥
 (रामचरितमानस, ७/११७/६-७)

”چو رت گرنٿ جان ککرايا! وگهن انيڪ ڪرڻ تَب
 مايا رتي ستي پريءُ بهو پائي! پڙهين لوپ دڪا ونهه آئي“
 رام چرتمانس (۷-۶-۱۱۷)

مايا انيڪ وگهن ڪندي آهي، درٿيون پرڏان ڪري ٿي. ايتري
 قدر جو سڏ بڻائي ڇڏي ٿي. اهڙي اوستا وارو ساڌڪ ان هوند ۾ به
 پرڄي پوي، مرڻينگه حالت وارو بيمار به اُٿي کڙو ٿيندو. هو پلي
 نيڪ ٿي وڃي پر ساڌڪ جي ان ڏيڻ جي مان جي آسري وينو ته
 ختم ٿي ويندو. هڪ روڳيءَ جي جاءِ تي کيس هزارين روڳه گهيري
 ڇڏيندا، پڇن چنن جو سلسلو ايتو ٿي ويندو ۽ هوڏانهن بهڪندي
 بهڪندي ٿرندي ٿاڀرندي پرڪرتيءَ کان پري ٿي ويندو،
 جيڪڏهن ساڌڪ لڪش کان پري آهي ۽ ساڌڪ پاڻ تي ڪرپا
 ڪري ٿو ته ڪرپا جو هڪ منو وهنوار ٿي ”سمتجيهه“ سڄي
 سينا کي جيتي وٺي ٿو. تنهنڪري ساڌڪ کي پوري تياريءَ سان
 ساوڏان رهڻ گهرجي. ”ديا بن سنت سائي، ديا ڪري تو آفت
 آئي“ پر اڏوري اوستا ۾ هيءُ وجاتي پرورتي جو منجهيل، جنهن
 کي سمجهي نه سگهجي، اهڙو سوروير آهي. ان طرح موهه روپي
 اَشوٿاما، شڪ ۾ گرفتار ٿيل وڪرڻ ۽ ڀرم ۾ ساهه کڻندڙ پورشروا
 آهي. هيءُ سڀ ٻاهرين ورتي جي قطار جا ناڪ هئا، سوروير هئا.

अन्ये च बहवः शूरा मदर्थे त्यक्तजीरिताः ।

नानाशस्त्रप्रहरणाः सर्वे युद्धविशारदाः ॥१॥

”انيمه چ بھيهه مدرتي تيكيت جيوتاهه“

نانا شِسْتَر پَر ڪَهَر ٿا ڪه، سَروي ڀِڏَ وِشار داهه“ (۹)
 ۽ ٻيا به ڪيترائي سوروپن، گهڻائي شستر ڪڍي منهنجي لاءِ
 پنهنجي جيون تان آهو ڪڍي، ان ڳڻيا سوروپن آهن، جن کي ڳڻي
 ٿي نٿو سگهجي. هاڻي ڪهڙي سينا ڪهڙن پاڻ سان سرڪشت
 آهي؟ ان تي چون ٿا۔

अपर्याप्तं तदस्माकं बलं भीष्माभिरक्षितम् ।

पर्याप्तं त्विदमेतेषां बलं भीमाभिरक्षितम् ॥१०॥

”اَپَرِياپَتِر تَدَسَمَاڪِر بَلَم پيشمائي رِڪَشَتِر“
 پَرِياپَتِر تَو د مينيشار بَلَم پيشمائي رِڪَشَتِر (۱۰)
 پيشمر دواران رڪشت اسانجي سينا هر پرڪار سان جيتو
 سولو آهي. ”پَرِياپَت“ ۽ ”اَپَرِياپَت“ جهڙا پختا ۽ منجهائيندڙ
 دريوڏن جي سنسي ۽ شڪ کي ڳاھر ٿا ڪن. هاڻي ڏسڻو آهي ته
 پيشمر ڪهڙي طاقت۔ ٻل آهي، جنهن تي دڻوي سمپتيءَ وارا
 شپ پاندو آسرو رکن ٿا، پاڙين ٿا.

دريوڏن هاڻي پنهنجو بندوبست، طريقو ٻڌائي ٿو ته:-

अयनेषु च सर्वेषु यथामागमवस्थिता ।

भीष्ममेवाभिरक्षन्तु भवन्तः सर्व एव हि ॥११॥

” اَينيشو چ سَروي شنتو ڀُونَتَه سَرو ايو هي

پيشميو پي پرشنتو پونته سرو ايو هي“ (۱۱)

تنهنڪري سڀ مورچن تي پنهنجي جڳهه تي بيهندي سڀ
 لوڪ سڀ جا سڀ پيشمر جي هر طرف کان بچاءُ ڪريو. جيڪڏهن
 پيشمر جيئرو آهي ته اسين نه هارائينداسين. تنهنڪري توهين پاندون
 سان نه لڙي فقط پيشمر جو ئي بچاءُ ڪيو.

ڪهڙو يوڏو آهي پيشمر، جو پاڻ پنهنجي رڪشا نٿو ڪري
 سگهي. ڪورون کي هنجي رڪشا جو بندوبست ٿو ڪرڻو پوي؟

هيءُ ڪو ٻاهريون يوڏو ڪونهي، پڙم ئي پيشمر آهي. جيستائين پڙم جيئرو آهي، تيستائين وڃاتي پرورتيون (ڪورو) ان جيتيل آهن. ان جيتيل جو اهو ارت ڪونهي ته جنهن کي جيتي ٿي نه سگهجي، بلڪ ان جيتيل جو ارت ڏرجيه (هار مڇڻ) آهي، جنهن کي مشڪلات يا ڪننائِيءَ سان جيتي سگهجي ٿو.

महा अजय संसार रिपु, जीति सकई सो बीर ॥

(رامचरितमानस, ۶/۷۰ ک)

مها اڃيه سنسار رڀي، جيتي سڪءُ سو وير ۱۱

(رام چرت مانس، ۶-۸۰-۷)

جيڪڏهن پڙم پورو ٿي وڃي ته اوديا وجود وڃائي هيٺي ٿي وڃي. موهه وغيره جي شڪ ۽ سنسي ڪري بچيل آهن، جلدي ئي ختم ٿي ويندا. پيشمر جي اڃا مرتيو هئي. اڃا ئي پڙم آهي. اڃا جي پورتي ٿيڻ ۽ پڙم جو متڃي وڃڻ ٻالهه ساڳي آهي، هڪ ئي ٻالهه آهي.

इच्छा काया इच्छा माया, इच्छा जग उपजाया ।

कह कबीर जे इच्छा विवर्जित, ताका पार न पाया ॥

اڃا ڪايا اڃا مايا، اڃا جڳ اڃا پڃايا

ڪه ڪبير جي اڃا وورجيت، تاڪا پار نه پايا

جتي پڙم نٿو ٿئي اهر اپار ۽ ڏسڻ کان پري آهي اهو آتما، پڙم آتما آهي. هن شير جو ڪارڻ اڃا آهي. اڃا ئي مايا آهي ۽ اڃا ئي جڳت جي جي اُتپتيءَ جو ڪارڻ آهي. (”سو ڪام ڀت“ تدڏيشٽ بهوسيام پرجاييه اتي“ (چندوگيه ۶-۲-۳) ڪبير چوي ٿو جيڪو اڃائن کان سدائين رهت آهي ”تنهنجو پار نه پاتو“ اهي اپار، اننت، اسير تنو پڙم پرويش پائين ٿا.

(يوڪامو نشڪام، آپٽڪام آتم ڪامو نه تسيم پراڻا اٽڪرا منتي برهمتي سن برهما پييتي“ برهمه ڊارٽيڪ ۴-۴-۱۶) جيڪو

ڪامنائن کان رهت آتما ۾ پوريءَ طرح اسٽر آهي، اُنجي ڪڏهن به گراوت نه ٿيندي. هو برهم سان هڪ ٿي ٿو وڃي. شروع ۾ اڇائون گهڙيون ٿينديون آهن ۽ انت ڏانهن جيئن وڌندو آهي. پرماتما پراپتي جي اڇا ٿي باقي رهندي آهي. جڏهن اها اڇا به پوري ٿي ويندي آهي تڏهن اڇا ٿي مٽجي وڃي ٿي. جيڪڏهن ان کان به وڏي ڪا وستو هجي ها ته توهين اُن جي اڇا ضرور ڪيو ها. جڏهن اُن کان وڌيڪ ڪا وستو ٿي ڪونهي ته اڇا ڪنهنجي ٿيندي. جڏهن پراپت ٿيڻ يوگيه ڪا وستو اڻ مليل نه رهجي وڃي، ته اڇا مرتبو آهي. انهي طريقي سان پيشمر دواران بچاءُ پائيندڙ اسان لوڪن جي سينا هر طرف کان اڇيه (اڻڇيٽيل) آهي. جيستائين پرم آهي، تيستائين اوديا جو به وجود آهي پرم شانت ٿيو، ته اوديا به سماپت ٿي ويندي آهي.

پير دوارن بچاءُ ڏيندڙ هنن لوڪن جي سينا جيتڻ سولي آهي. پاو روپي پير ”پاوي وڊيني ديوهه“ پاو ۾ اها شڪتي آهي، طاقت آهي جو اڻ ڏنل، اڻ ڄاتل پرماتما به ظاهر ٿي پوندو آهي، ڄاتل ٿي پوندو آهي. ”پاوَ بَسِيَه پِڳوان، سڪ نڌان ڪروڻا پَوَن“ (رام چرت مانس ۷-۹۲ ڪه) شري ڪرشن ان کي شردا ڪري ڪوٺيو آهي. پاوَ ۾ اهو بل آهي جو پِڳوان کي وس ۾ ڪري ڇڏيندو آهي. پاوَ سان ئي سڀني پُڄ مٽي پرورنن جو وڪاس آهي. هو پڇ جو سنڀاليندڙ آهي. اهڙو بلوان آهي جو پرم ديو پرماتما کي ممڪن بڻائيندو آهي، پر اُن جو ساٿ اهڙو ڪومل به آهي ته اڇ پاوَ آهي. سڀاڻي اڇاوَ ۾ بدلجڻ ۾ دير نٿي لڳي. اڇ توهين چئو ٿا ته مهاراج ڏاڍو سنو آهي. سڀاڻي چئي سگهو ٿا آهي. پرم روپي پيشمر جيڪڏهن سوڀارو ٿئي ٿو، ته پرڪرتيءَ جي

جنهن ڊپ ۾ توهين آهيو ان کان به وڌيڪ ڊپ جي گهيري ۾ توهان کي ٻڌي ڇڏيندو. ڊپ جو هڪڙو تڻه ٻيو وڌي ويندو، ڊپ جو گهيرو گهاتو ٿيندو ويندو. هيءَ پَرَمَ ان کان سواءِ ٻيو ڪجهه نه ڏيئي سگهندو. هاڻي پرڪرتي کان نورتِي ئي چوٽڪاري جو مارڱ آهي. سنسار ۾ پرورتي جو پيانڪ گهور انڌڪار جي ڇايا آهي. ان جي اڳيان ڪورون جي ڪابه ڪهوشڻا ڪونهي. ڪورون طرفان ڪيترائي باجا هڪ ساٿ وڳا، پر ڏسجي ته سڀ ملائي اُهي به ڊپ ئي ڏئي ٿو، ان کان وڌيڪ ڪجهه به نه. هرڪو وڪار ڪو نه ڪو اُڪو، ڊپ ڏئي ئي ٿو، تنهنڪري هن به گهوشڻا ڪئي، اعلان ڪيو ته:

ततः शुद्धाश्च भेर्यश्च पणवानकगोमुखाः ।

सहस्रैवाभ्यहन्यन्त स शब्दस्तुमुलोऽभवत् ॥१३॥

تڻهه شنڪا شِچَ پيريشِچَ پاڻوانڪَ گومڪاه
 سَهَسَ ئِي واپِيَهَنِينَت سَ شَبَدَسِتوُمَلو پَوَت (۱۳)
 تنهن کان پوءِ انيڪ شنڪ، نغار، ڊول ۽ نرسنڪنادِ باجا هڪ ئي وقت وڳا. انهن جو آواز به ڏاڍو پيانڪ ٿيو. ڊپ جي جنبش ڦهلائڻ کان سواءِ ڪورون جي ڪا گهوشڻا ڪونه آهي. ٻاهرين وڃائي پرورتي سڦل ٿيڻ تي موه جو ٻنڌن اڃا به گهرو ڪري ٿي ڇڏي.
 هاڻي پڙيمڙي پرورتن طرفان اعلان ٿيا جنهن ۾ پهرين ٻڌرائي يوگيشور شري ڪرشن جي هئي:

ततः श्रैतैर्हयैर्युक्ते महति स्वन्दने स्थितौ ।

माधवः पाण्डवश्चैव दिव्यौ शङ्खौ प्रदध्मतुः ॥१४॥

تڻهه شوپتئير هيئي پريڪتي مهتي سونڊني استتو
 ماڏوه پانڊوشچئيو دويغو شنڪو پَرَدَدَمَتَه (۱۴)
 تنهن کان پوءِ اڃن گهوڙن سان گڏ (جنهن ۾ ڌرو به ڪاراڻ جو دوش ڪونهي) اڃا ساٿوڪ، نرماتا جو لڇڻ آهي، نشان آهي)

”مھڻي سوندي“ مھان رت تي وينل يوگيشور شري ڪرشن ۽ ارڄن به الوڪ سنڪ وڃايا. الوڪ جو آرٽ آھي، عام لوڪن کان پري مرتيو لوڪ، ديو لوڪ، برھم لوڪ جيستائين جنم مرڻ جو پيو آھي، انھن سڀني لوڪن کان پري پرلوڪ پرمارٽڪ اسٽني ڌارڻ ڪرڻ جي پڌرائي يوگيشور شري ڪرشن ڪئي آھي. سون، چاندي يا ڪاڻ جو رت نه، رت الوڪ، ته پڌرائي به الوڪ ئي آھي. لوڪن کان پري صرف برھم ئي آھي، سڌو ان ۾ سمرپڻ اسٽاپ ڪرڻ جي پڌرائي آھي. هو ڪيئن اهڙي اسٽي حاصل ڪندا؟

पाञ्चजन्यं हृषीकेशो देवदत्तं धनन्जयः ।

पौंड्रि दध्मौ महाशङ्खं भीमकर्मा वृकोदरः ॥१५॥

پانچڄنڀير هريشي ڪيشو ديو ڌتير ڌنڄيه
 پونڊرير ڌممو مهاشنگير پيمڪرما وريڪوڌره (۱۵)
 ”هريشڪيش“ جو هردي جو سڀ ڪجهه ڄاڻندڙ آھي، ان شري ڪرشن پانچڄنڀيه سنڪ وڃايو. پنج گيان اندرين کي پنج تن ماترائون (شبد، سپرش، روپ، رس، گنڌ) جي رسن کي گڏ ڪري پنهنجي جن (پڳت) جي قطار ۾ دلڻ، وجهڻ جي گھوڻا ڪئي. چنچل روپ ۾ بهڪڻ وارين اندرين کي گڏ ڪري انهن کي پنهنجي داس جي قطار ۾ بيهارڻ هردي سان سڄي سنگروءَ جي ڪرپا آھي، مهر آھي. شري ڪرشن هي يوگيشور سنگرو هو. ششيسنو هر - پڳوان ! مان توهانجو شش آھيان. باھرين وشين کي ڇڏي ڌيان ۾ اڻت کان سواءِ نه ٻيو ڏسون، نه ٻيو ڪجهه ٻڌون، نه ٻئي کي چھون، اهو سنگروءَ جي اشاري ڪرڻ تي مدار ٿو رکي.

”ديوڌتير ڌنڄيه“ ڌوي سمپتي کي اڌين ڪرڻ وارو

انوراگه ٿي ارجن آهي. اِشَتَ (پورن پرماتما) سان چاه جنهن ۾ وچوڙو، ويراڳ، ٻوڙها ٻاڙڙ هجي ” گَدِ گَدِ گِرَانِيَنَ بهه نيرا“ رومانچ هجي، امنگه هجي. اِشَتَ کانسواءِ ڪنهن به ٻي وشيه جو ٽڪراءَ نه ٿئي، ان کي ”انوراگه“ پريس ۽ شرڏا چئجي ٿو. جڏهن اهو سقل ٿئي ٿو، ته پرم ديو پرماتما ۾ پرويش ڏيارڻ واري دٿوي سمپتيءَ تي اڌڪار پراپت ڪري وٺندو آهي. ان جو ٻيو نالو ڏننجيه به آهي. هڪڙو ڏن ته ٻاهرين سمپتي آهي، جنهن سان سرير کي پالڻ جي ويوسٽا ٿيندي آهي. آتما سان ان جو ڪوئي سنڀند ڪونهي. ان کان پري هميشه رهڻ واري آتمڪ سمپتي ٿي نچ سمپتي آهي. برهدارٿيڪو اُپنشد ۾ ياگيولڪ مئٽريءَ کي اهو سمجهايو ته ڏن سان سمپن پرتويءَ کي سواميتيو سان به امرتتو جي پراپتي نٿي ٿي سگهي. ان جو اُپاءُ فقط آتمڪ سمپتي آهي.

پيانڪ ڪرم واري پيسر سين ”پوئندر“ معنيٰ پريت نالي وارو مهاشنگه وڃايو. پاڻ ۾ ئي پريت رکي آهي هن، تنهنڪري پيسر ”پوئندر“ پريت نالي شنگه وڃايو. پاڻ ڏاڍو بلوان آهي؛ پر پريت جي جنبش ۽ اُتساهه جي ذريعي.

हरि व्यापक सर्वत्र समाना । प्रेम ते प्रगट होहिं मैं जाना ॥

(رامچرितمانس، ۱/۱۷۸/۶)

अनन्तविजयं राजा कुन्तीपुत्रो युधिष्ठिरः ।

नकुलः सहदेवश्च सुघोषमणिपुष्पकौ ॥१६॥

”هرِ وياپڪ سَرَوَتَرِ سمانا پريس تي پرگت هو هين مئن جانا“
(رام چرت مانس، ۵-۱۸۴-۱)

”اَنَنْتَ وَجَيَرِ راجا ڪُنْتِي پُتْرُو ڀُڌَشْنِرُه
نَڪُلَ سَهَدِيَوَ شَچَ سَگھوشَمَطِيپَشْتِڪَؤ (۱۶)

ڪنٽي پُٿر راجا يَدِشِنَرِ اَنَنِتَ وجيه سنڪه وڄايو. ڪرتويه روپي ڪنٽي ۽ ڌرم روپي يَدِشِنَرِ. ڌرم تي پڪي ورتي رهندي ته ”اَنَنِتَ وجيه“ - اَنَنِتَ پرماتما ۾ اسٽني ڪرائيندو ”يڏي اسٽر سڪه يَدِشِنَرِه“ پرڪرتي پرش ڪيتر ڪينريگه جي سنڪهرش ۾ پڪو رهندو آهي، مهان دڪه کان به ڀرم ۾ نٿو اچي ته هڪ ڏينهن جو اَنَنِتَ آهي. جنهنجو انت ڪونه آهي، اهو آهي ڀرم تَتَوَ پرماتما، اهو ان تي اسانڪي سوپ ڏياري ٿو.

نيم روپي نڪل ”سنڪهرش“ نالي سنڪه وڄايو. جيئن جيئن نيم وڌندو، اشي جو وناش ٿي ويندو، شي ظاهر ٿيندو ويندو، پڌرو ٿيندو ويندو. ستسنگه روپي سهديو ”مٽي پشپڪ“ نالي سنڪه وڄايو. مهرشين هڪ هڪ سواس ڪي ڏاڍي املهه جي سنڪيا ڏني آهي. ”هيرا جئسي سواسان بانون ۾ بيتي جا به“ (’بندو‘) هڪ ستسنگه ته اهو آهي، جو توهين ستپرشن جي واڻيءَ دواران ٻڌو ٿا، پر سچو يٿارت ستسنگه اندريون آهي. شري ڪرشن انوسار آتما ٿي ستيه آهي، سنانن آهي. چت ڪي سڀني طرفن کان چڪي آتما جي سنگت ڪرڻ لڳي، اهو ئي سچو ستسنگ آهي. هيءُ ستسنگه چننن، ڏيان ۽ سماڏي جي اڀياس سان ڀرپور هوندو آهي. جيئن جيئن ستيه جي ميلاپ ۾ صورت ٿڪندي ويندي، تيئن تيئن هڪ هڪ سواس تي ظابطو ملندو ويندو، من سوڌو اندريون ڪيڻ ٿينديون وينديون. جنهن ڏينهن پورو قبضو اچي ويندو، وِسْتُ پراپت ٿي ويندي. سنگيت سازن وانگر چت جو آتما جي سُر سان سُر ملائي سنگت ڪرڻ ٿي ستسنگه آهي. براهمن ڪنور آهي پر شواس مٽي (سواس روپي موتي) گل کان به ڪومل آهي. گل ته ڦٽڻ تي يا پڇڻ تي ڪومائڻجي ويندو آهي، پر توهين ٻئي سواس تائين جيئري

رهڻ جي نگرنتي نٿا ڏيئي سگهو. ليڪن ستسنڱه سڦل ٿيڻ سان هر هڪ سواس جي روڪڻ سان پرم لڪشيه جي پراپتي ٿئي ٿي. ان کان پوءِ پانڊون جي ڪابه پڌرائي ڪونه هئي، پر هر هڪ ساڌن - ڪجهه نه ڪجهه نرملتا جي راهه جي دوري طئه ڪرائي ٿو. اڳيان چوي ٿو:

काश्यश्च परमेश्वासः शिखण्डी च महारथः ।

धृष्टद्युम्नो विराटश्च सात्यकिश्चापराजितः ॥१७॥

ڪاشيشچ پرميشواس شڪندي چه مهارٿه
 ڌرشدڊيمنو وراٿشچ ساتيڪشچا پراجتهه (۱۷)
 ڪاڻا روپي ڪاشي پش جڏهن سڀني طرفن کان من سان گڏ
 اندرين کي سميتي ڪاڻا پر ئي گڏ ڪري ٿو، ته ”پرميشواس“
 پرم ايشور پر واس ڪرڻ جو اڌڪاري ٿئي ٿو. پرم ايش پر
 مڱن رهڻ ٿي پوتر ڪاڻا ئي ڪاشي آهي. ڪاڻا، سرير پر ئي
 پرم ايشور جو نواس آهي. ”پرميشواس“ جو ارت سريشت
 دنش وارو به آهي. بلڪ پرم ايش واس آهي. شڪا، سوتر
 (مٿين ڳنڍ) چوٽيءَ کي چڏڻ ٿي شڪندي آهي. اڄ ڪلهه ماڻهو
 مٿي جا وار ڪٽائي، لهرائي ٿا چڏين ۽ چوٽيءَ جي نالي تي ڏ
 لمي جو جڻيو لاهي ٿا چڏين. باهه ٻارڻ چڏي ٿا ڏين، ٿي ويو
 سنڀاس هن جو. نه حقيقت پر چوٽي ئي لڪشيه جو نشان آهي،
 جنهن کي توهان کي پائڻو آهي ۽ سوتر ۽ سنسڪارن جو جيستائين
 اڳيان پرميشور کي پائڻ باقي آهي، پوءِ سنسڪارن جو سلسلو لڳو
 ٿو رهي، تيستائين تياڻه ڪهڙو؟ سنڀاس ڪهڙو؟ اڃا ته هن راهه
 تي هلڻ وارو راهگير آهي. جڏهن جيڪي پراپت ڪرڻو آهي سو
 پراپت ٿي وڃي، پوءِ پٺيان لڳل سنسڪارن جي تند، ڏور ڪٽجي
 وڃي، اهڙيءَ اوستا پر پرم بلڪل شانت ٿي ٿو وڃي. تنهنڪري

شڪندي ٿي پڙم روپي پيشم جو وناش ڪري ٿو. شڪندي چنن جي راه خاص قابليت آهي، مهارتي آهي.

”ڌرِشْتِديومَن“ درد ۽ اچل من ان طرح ”ورات“ ڪل ورات ايشور جي ليلا ڏسڻ جي قابليت وغيره ڏٺي سمپتي جا خاص گڻ آهن. ساٿوڪتا ٿي سڄي آهي. ستيه جو چنن جي پرورتي معنيٰ ساٿوڪتا جيڪڏهن بڻي رهي ته ڪڏهن به گراوت اچي نه سگهندي. هن لڙائيءَ ۾ هارائڻ نه ڏيندي.

दुपदो द्रौपदेयाश्चः सर्वशः पृथिवीपते ।

सौभद्रश्च महाबाहुः शङ्खान्दध्मुः पृथक्पृथक् ॥१८॥

”دروپدو درٿوڀديباشچ سروسنھ پرتوڀپتي

سٿوڀدريشچ مهاباهوه، شتکانڌ ڌمه پرتڪپرٿڪ (۱۸)

وڏي اچل پد وارو درويد ۽ ڌيان روپي درويد جي پڻج پت ڪومل، موهيندڙ، نڙت وارا ۽ پڪي ارادي وغيره ساڌن ۾ مهان سهاڪ مهارتي آهن ۽ وري وڏين ٻانهن وارو ايمنيو - انهن سڀني الڳ الڳ شنڪ وڃايا-ٻانهن جو بل ڪاريه ڪيتر جو نشان آهي. جڏهن من ڊپ کان آجو هوندو آهي ته اُنجي پهچ تمام پري تائين هوندي آهي. هي راجن، انهن سڀني الڳ الڳ شنڪ وڃايا. ڪجهه نه ڪجهه دوري سڀ طئه ڪرائين ٿا، انجو پالن ڪرڻ ضروري آهي، ان ڪري انهن جا نالا ڳڻايا ويا. ان کان سواءِ ڪجهه دوري اهڙي به آهي، جا من ٻڏي کان پري آهي. ڀڳوان پاڻ ئي اسانجي انتهڪرڻ ۾ ڪرائيندو آهي. هتي اسانجي درشتي بڻجي آتما سان ڪڙو ٿي ويندو آهي ۽ سامهون پاڻ ساڪيات بيهي پنهنجي سڃاڻپ ڪرائي ڇڏيندو آهي.

स घोषो धार्तराष्ट्रानां हृदयानि व्यदारयत् ।

नभश्च पृथिवीं चैव तुमुलो व्यनुनादयन् ॥१९॥

يثار گيتا : شريمڊ پڳوڊ گيتا

س گھوشو ڌار تر اڻڻا ٿام سر ڊياني ونياد ارييت
 نيشيچ پرتويپر چئي و تملو وينونادين (۱۹)
 ان گهور شبد، آواز آڪاش ۽ پرتوي کي آواز سان پرپور
 ڪندي ڌرتراڻي جي پٽن جي هردي کي ڌاري ڦاڙي ڇڏيو.
 سينا ته پاندون جي طرف کان به هئي پر هرڊا ڌريا ڌرتراڻي
 جي پٽن جا. حقيقت ۾ پانچاڻي، ڏٺي شڪتي مهان، اننت
 تي سوڀ ۽ اشپ جو وناش ۽ شپ جي پڌرائي نمبروار ٿيڻ لڳي
 ته ڪروڪيتر، راکسي سمپتي، ٻاهر مڪي پرورتن وارن جا
 هرڊا ڦٽجي پوندا. انهن جو بل آهستي آهستي کيڻ ٿيڻ لڳي
 ٿو. هرهند سشلتا ملڻ تي موه مئي پرورتيون هر طرح شانت
 ٿي وينديون آهن.

अथ व्यवस्थिरान्दृष्ट्वा धार्तराष्ट्रान्कपिध्वजः ।

प्रवृत्ते शस्त्रसम्पाते धनुरुद्यम्य पाण्डवः ॥२०॥

अर्जुन उवाच

हृषीकेशं तदा वाक्यमिदमाह महीपते ।

सेनयोरु भयोर्मध्ये रथं स्थापय मेऽच्युत ॥२१॥

”اٺ ويوستان ڊريٽوا ڌار تر اڻڻا نڪپيڏوچ
 پرورتي شستري سمپاتي ڏنر ڊيمي پاندوه (۲۰)

ارجن اوچ

هريشيڪيشم تدا واڪيمدماه مهپتي

سينيور پور مڌي رٿي ستاپي مي چيت (۲۱)

سينم روپي سنجيه اڳيان سان ڍڪيل من کي سمجهايو،
 هي راجن! تنهن کان پوءِ ”ڪپيڏوچ“ ويراڳ روپي هنومان.
 ويراڳ ٿي جنهنجو نشان آهي، جهنڊو آهي جنهنجو (جهنڊو
 راشتر جو نشان مڃيو ويندو آهي). ڪي ماڻهو چوندا آهن -

ڏوڃا (نشان) چنچل هئي، تنهن ڪري اُن کي ڪَپِيٽَڙَڇَ چيو ويو. پر نه، هتي ڪَپِي ساڌارڻ باندر نه پاڻ هنومان هو، جنهن مان ايمان کي ماري ڇڏيو هو ”سَر مان نِرادِر آدرمين“ (مانس ۱۷ ۱۳ - ۸) قدرت جي ڏنل ٻُڌل شين کان، وشين مان راڳ جو تياڳ ٿي ويراڳ آهي. (هاڻي ويراڳ ٿي جنهنجو جهنڊو آهي) ان ارجن ويوستا روپ سان ڌرتراشتر پتن کي بينل ڏسي شستر هلائڻ جي تياري ڪرڻ وقت ڏنل ڪڍي ”هرشڪيشِر“ هرڪ هردي کي ڄاڻندڙ آهي، اُن يوگيشور ڪرشن کي هيءُ وچن چيا ”هي اچيٽ! (جو ڪڏهن به ڄاڻي نٿو سگهجي) منهنجي رت کي ٻنهي سينائن جي وچ ۾ بيهار“ هتي سارڻي، رت هلائيندڙ کي ڏنل حڪم ڪونه هو، سنگرو (اشت) کي ڪيل پراڻنا آهي - ڇا جي لاءِ بيهاريان؟

यावदेतान्निरीक्षेऽहं योद्धुकामानवस्थितान् ।

कैर्मया सह योद्धव्यमस्मिन्नणसमुद्यमे ॥२२॥

”ياوديناننريڪشي هر يوڏڪامانوسٿتان

ڪرمئيا سَه يويمس منرڻا سمدي مي (۲۲)

جيستائين مان هنن استت ٿيل يڌ جي ڪامناوارن کي چڱيءَ طرح ڏسي نه وٺان ته هن يڌ جي ميدان ۾ مونکي ڪنهن ڪنهن سان يڌ ڪرڻي آهي؟

योत्स्यमानानवेश्रेऽहं य एतेऽत्र समागताः ।

धार्तराष्ट्रास्य दुर्बुद्धेर्युद्धे प्रियचिकीर्षवः ॥२३॥

”يوٽسيمانانوڪشي هر يه ايتي تر سماتناھ

ڌارتراشترسيه ڏر ٻُڌير ٻُڌي پربچڪير شوھ (۲۳)

ڏر ٻُڌي دريوڏن جو يڌ ۾ ڪلياڻ چاهڻ وارا جي جي راجا لوگ هن سينا ۾ آيا آهن. انهن يڌ ڪرڻ وارن کي مان

ڏسندس، ان لاءِ بيهاريو. موهه روپي دريوڏن. موهه سان ڀريل
ڀرپورتن جو ڪلياڻ ڇاهڻ وارا جيڪي راجائون هن ڀڏ ۾ آيا
آهن، انهن کي مان ڏسان.

سंजय उवाच

एवमुक्तो हृषीकेशो गुडाकेशेन भारत ।

सेनयोरुभयोर्मध्ये स्थापयित्वा रथोत्तमम् ॥२४॥

سنجيه اُواج

” ايو مڪتو هر شيڪيشو گڊاڪيشين ڀارت

سينيور ڀيور مڌي سٿا ڀينوا رتوتتمم (۲۴)

भीष्मद्रोणप्रमुखतः सर्वेषां च महीश्रिताम् ।

उवाच पार्थ पश्यैतान्समवेतान्कुरुनिति ॥२५॥

” پيشمڊروڻپرمڪتھ سرويڻسار ڇ مهيشرتام

اُواج ڀارت ڀيشئينانسَموينا ڏڪروني تي ” (۲۵)

سنجيه چيو نند کي جيتڻ واري ارڃن دواران هن پرڪار

چئي ڇڏڻ تي هرديءَ جي ڄاڻڻ واري شري ڪرشن ٻنهي سينائن

جي وچ ۾ پيشم، دروڻ ۽ ”مهيشرتام“ شري روپي پرڻوي تي

اڌڪار ڄمائيندي سڀني راجائن جي وچ ۾ اُتم رت کي بيهاري

چيو ته- ڀارت هنن گڏ ٿيل ڪورون کي ڏسو. هتي اُتم رت

سون چانديءَ جو رت ڪونه آهي. سنسار ۾ اُتم جو ارت سون

چانديءَ جو رت ڪونه آهي. سنسار ۾ اُتم جو ارت، ويچار

ناسون آهي. جو اسانجي آتما، اسانجي سورپ جو سدائين

ساک ڏئي، اهوئي اُتم آهي؟ جنهن جي پٺيان ”انتم“ اشدتاً

نه هجي.

तत्रापश्यत्स्थितान्यार्थः पितृनथपितामहान् ।

आचार्यान्मातुलान्भ्रातृनुपुत्रान्पौत्रान्सखींस्तथा ॥२६॥

श्वशुरान्सुहृदश्चैव सेनयोरुभयोरपि ।

”تترا پَشِيَتَسْتَنانِ پارِ تَه پَتِرِيَنَتِيَتنا مَهان

آچارِيا نِما نَلا نِپرا پَوَتِرا نِسكِينِساَتِتا (۲۶)

شَوَشرا نِسْهَرديشِڪَچَئِيَو سِينِيَوُرِپِيَوُرِپِي

ان کان پوءِ جنهنجو نشان اڇوڪ، مئل شير کي رت بڻائڻ وارو پارٽ ٻنهي سينائن ۾ بيٺل پيءُ جي ڀائرن کي، پتامهن کي، آچارين کي، مامن کي، ڀائرن کي، پتن کي پوٽن کي، دوستن کي، سُهرن کي، گھڻگھرن کي ڏٺو ٻنهي سينائن ۾ ارجن کي فقط پنهنجو پروار، ماما جو پروار، ساهرن جو پروار، گھڻگھرا ۽ گروجن ڏسڻ ۾ آيا. مهاڀارت ڪال جي ٻُڙپ مطابق ارڙهن اڪشوهڻي لڳ ڀڳ چاليهه لکن جي آس پاس ٿيندا آهن؛ پر هاڻوڪي ٻُڙپ انوسار ارڙهن اڪشوهڻي ساڍا ڇهه ارب جي لڳ ڀڳ آهي، جو اڇوڪي سنسار جي جن سنڪيا جي برابر آهي. ايتري وڏي ڪتڪ لاءِ جڏهن تڏهن سنساري طريقي رهڻ، ڪائڻ جو وڏو مسئلو بڻجي ٿو پوي. هيترن گھڻن ماڻهن جو ميڙ ارجن جي ٽن چئن پروارن جيترو هو. ڇا اڀڙو وڏو پروار به ڪنهنجو ٿيندو آهي ڇا؟ ڪڏهن به نه هيءَ دل جي ديش جو چترڻ آهي - درشيه آهي.

तान्समीक्ष्य स कौन्तेयः सर्वान्बन्धूनवस्थितान् ॥२७॥

कृपया परयाविष्टो विषीदन्निदमब्रवीत् ।

”تانسَمِڪِشِيَه سَ ڪَوَنَتِيَه سَرِ وانِبَنَدُو نَوَسَتِتانِ (۲۷)

ڪِرِپِيا پَرِياوِشِتو وِشِڪِنندَمِپَرِوِيَتِ”

اهڙي طرح سڀني بيٺل ڀائرن کي ڏسي ڏاڍي ديا سان ڀريل هو ڪنٽيءَ جو پُٽ ارجن دڪي ٿي چيو. ارجن کي ڏاڍو شوڪ ٿيو ڇو جو هن ڏٺو ته هي سڀ ته منهنجو پنهنجو پروار ئي آهي - هاڻي چيائين

يثارث گيتا : شريمڊ پڳود گيتا

अर्जुन उवाच

दृष्ट्वेमं स्वजनं कृष्ण युयुत्सं समुपस्थितम् ॥२८॥

सीदन्ति मम गात्राणि मुखं च परिशुष्यति ।

वेपथुश्च शरीरे मे रोमहर्षश्च जायते ॥२९॥

ارجن اواج

دَرِشْتَوَيْسَ سَوَجَنَمَ كَرِشْطَ يُيُوتْسُونِ سَمُپَسْتِثِمْ ۱ (۲۸)

سِيْدَنْتِي مَمَ گَاْتْرَانِ مُمْرَ چ پَرِيْشُشِيْتِي ۱

وَيْپَتْشُشْچَ شَرِيْرِي مِي رُوْمَهْرِشْچَ جَايْتِي ۱۱ (۲۹)

هي ڪرشن! ڀڏ جي چاهڻ واري بينل هنن سڄڻن جي سڄي ميڙ کي ڏسي منهنجا انگ ڪانڊارجي رهيا آهن، زبان سڪندي ٿي وڃي، منهن به سڪندو ٿو وڃي ۽ منهنجي شريهر ۾ ڏڪڻي ۽ آنڌمانڌ ٿي رهي آهي. ايترو ئي نه -

गाण्डीवं संसते हस्तात्त्वक्चैव परिदह्यते ।

न च शक्नोम्यवस्थातुं भ्रमतीव च मे मनः ॥३०॥

”گَانڊِيَوِيْمَ سِرَنَسْتِي هَسِنَاتِنُو ڪَچَئِيَوِ پَرِيڊَهِيْتِي

نَ چَ شَڪِنُو مِيَوَسْتَانِيْرَ پَرِمْتِيَوِ چَ مِي مَنَهَ (۳۰)

هت مان گانڊيو ڏنڻ ٿو ڪري، چمڙي به سڙي رهي آهي. ارجن کي جنڻ بڪار اچي ويو، گرم ٿي ويو ته هيءَ ڪهڙي ڀڏ آهي، جنهن ۾ پنهنجا سڄڻ ٿي بيٺا آهن. ارجن کي ڀڙم ٿي ويو. هو چوي ٿو - مون ۾ هاڻي بيهڻ جي طاقت نه رهي آهي، هاڻي اڳيان ڏسڻ جو مون ۾ بل ڪونهي.

निमित्तानि च पश्यामि विपरीतानि केशव ।

न च श्रेयोऽनुपश्यामि हत्वा स्वजनमाहवे ॥३१॥

”نِمْتَانِ چ پَشِيَامِي وِپَرِيْتَانِي ڪِيْشَوِ

نَ چَ شَرِيِيَوِيُونِ پَشِيَامِي هَتَوَا سَوَجَنْمَاهَوِ ۱ (۳۱)

کي ماري سڄي سنسار جو راڄ به سويڪار ڪونه ڪندا. ارجن به ائين ئي ٿو چوي ته اسان کي پوڳه پيارا هئا، سوڀ پياري هئي، پر جن لاءِ هئي، جڏهن اُهي ئي نه رهندا ته پوڳن سان ڪهڙو واسطو؟ هن ڀيڻ ۾ مارڻو ڪنهن کي آهي؟

आचार्याः पितरः पुत्रास्तथैव च पितामहः ।

मातुलाः श्वशुराः पौत्राः श्यालाः सम्बन्धिनस्तथा ॥३४॥

”آچارياها، پترهه پتراستتئيويچ پنامهاهه

ماتلا شوشوراهه، پتوتراکه شيبالاھه سمبندينستتا“ (۳۴)

هن ڀيڻ ۾ آچاريه، ٽاڻو، ڇاڇا، ڀٽ ۽ اهڙي پرڪار ڏاڏا، ماما، سھرا، پوٽا، سالا ۽ ٻيا سڀ سنبندي ئي آهن.

एतात्र हन्तुमिच्छामि घ्नोऽपि मधुसूदन ।

अपि त्रैलोक्यराज्यस्य हेतोः शिं नु महीकृते ॥३५॥

”اينانہ تمچامي گهنو پي مذسودن

آپي تزلوڪيرا جي سيمه هيتوڪه ڪير نو مههڪرتي (۳۵)

هي مذسودن! مونکي مارڻ تي به يا تنهي لوڪن جي راڄ جي لاءِ به مان هنن سڀني کي مارڻ نٿو چاهيان، پوءِ پرٿويءَ لاءِ ڇوڻو ئي ڇا آهي؟

ارڙهن اڪوهڻيي سينا ۾ ارجن کي پنهنجو پروار ئي ڏسڻ ۾ آيو. ايترا گهڻا سڄڻ ۽ مائٽ حقيقت ۾ ڇا آهي؟ سڄڻ ته موهه ئي ارجن آهي. ڀڄڻ جي شروعات ۾ هرڪ انوراڱ ي (موهه وارو) جي سامهون اهائي مشڪلات رهي آهي. سڀ چاهين ٿا اسين ڀڄڻ ڪريون ان ڀرم ستيه کي پايون، پر ڪنهن انڀوي سنگرو جي شرڻ ۾ ڪوئي انوراڱي (موهه وارو) جڏهن کيتر، کيتر گيه جي سنگهرش کي سمجهي ٿو ته اسانکي ڪنهن سان لڙڻو آهي، ته هو نااميد ٿي ٿو وڃي. هو چاهي ٿو ته اسان جي پتا جو پروار، ساهرن جو پروار، ماما جو پروار، سڄڻ،

دوست ۽ گرو گڏ ٿي هاڃن مونسان، سڀ سڪي رهن ۽ انهن سڀني جي ويوستا (بندوبست) ڪندي اسين پرماتما سوروب کي پراپت ڪريون. پر جڏهن هو سمجھي ٿو ته آرادنا ۾ ڌيان لڳائڻ لاءِ پروار کي ڇڏڻو پوندو، انهن رستن ناتن جو موھ سماپت ڪرڻو پوندو، ته هو بي چئن، بي آرام ٿو ٿئي، ڌيرج وڃائي ٿو وهي.

پوڄيہ مهاراج جي چوندا هئا، ”مرڻ ۽ ساڌو ٿيڻ برابر آهي.“ ساڌو ۽ لاءِ سرشتي ۽ ۾ ڪو جيئرو به آهي، پر گھر پريوار جي نالي ڪوبه. جيڪڏهن ڪير آهي، ته ان سان لڳاءُ آهي، موھ سماپت ڪئي ٿيو آهي؟ جيستائين سنڀنڌ آهي، ان سنڀنڌ جي هستيءَ سوڌو منجھڻ تي به ان جي سوڀ آهي. انهن سنڀنڌن جو ڦهلاءُ ٿي ته جڳت آهي، نه ته ان کانسواءِ جڳت ۾ اجايو ڇا آهي؟

”تلسيداس ڪھ ڇڏِ ولاس جڳ، بوجھت بوجھت بوجھتي

ونيم پتريڪا ، ۱۲۴

‘तुलसी कह चिद्विलास जग. बूझत बूझत बूझ।

(विनय पत्रिका १२४)

هن جو ڦهلاءُ ٿي جڳت آهي. يوگيشور ڪرشن به من جي ڦهلاءُ کي ٿي جڳت چئي اسان کي ٻڌايو آهي. جنهن هن جي اثر کي روڪيو آهي، تنهن سڄي چرنڌڙ اڻ چرنڌڙ جڳت کي جيتيو آهي.

इहैव तैर्जितः सर्गो येषां साम्ये स्थित मनः । (गीता, ५ - १९)

فقط ارڃن ٿي اڌير هو، اهڙي ڳالهه ڪونهي. پيار ۽ موھ سڀني جو آهي. هرڪو پيار ۽ موھ وارو اڌير ٿيندو آهي، ڌيرج وڃائي وهندو آهي، هن کي سنڀنڌي ياد اچڻ لڳندا آهن. پھرين

هو سوچيندو هو ته پڇڻ ڪرڻ سان ڪجهه لاپ حاصل ٿيندو، ته هي سڀ سڪي ٿيندا. انهن سان رهي انهن کي ماڻيندس. جڏهن هو گڏ ٿي نه رهندا، ته سڪه وٺي ڇا ڪندس؟ ارڃن جي درشتي راڄ جو سڪه، منزل ٿي سمجهيو. هن کان وڌيڪ به ڪو سٽيه آهي. ان جي ڄاڻ ارڃن کي اڃا ڪانه آهي.

निहत्य धार्तराष्ट्रान्नः का प्रीतिः स्वाज्जनार्दन ।

पापमेवाश्रयेदस्मान्हत्वैतानाततायिनः ॥३६॥

”نِهَتِيَهَ ڌَارْتَرِاشْتِرَانَهَم ڪا پَرِيَتِهَم سَوَاڄِڪَنَارَدَن

پَاپِيَمِيَوِاشْرِيِي دِسْمَان ڪَهْنِيَعِي تانا تَنائِيَهَم “ (۳۶)

هي جنارڊن! ڌرتراشتر جي پٽن کي ماري اسان کي ڪهڙي خوشي ٿيندي؟ جتي ڌرتراشتر معنيٰ ڌرشتتا جو راڄ آهي، جتي همت واري کڙي تڙي جو راشتر آهي، هن مان پيدا ٿيل موه روپي دريوڏن وغيره کي ماري به اسان کي ڪهڙي پرستتا ٿيندي. هنن ظالمن هڃارن کي ماري اسان کي پاپ ٿي ته لڳندو. جيڪي پنهنجي جيئڻ جي تڄ لاپ لاءِ انيتي ٿا اپنائين، اهي ظالم ٿي چواڻيندا آهن، پر حقيقت انهن کان وڏو هڃارو، ظالم اهو آهي، جو آتمڪ راهه لاءِ رڪاوٽ ٿو پيدا ڪري. آتم درشن جو وروڏي ڪام ڪروڏ، لوپ موهه وغيره سڀني وڪارن سان ڀريل ظالم آهي.

तस्मान्नार्हा वयं हन्तुं धार्तराष्ट्रान्स्वबान्धवान् ।

स्वजनं हि कथं हत्या सुखिनः स्याम माधव ॥३७॥

”تَسْمَانِنَارِها وَيَم هَنْتُو ڌَارْتَرِاشْتِرَانِسُو بانڌِواَن

سَوَجَنِيَم هي ڪُتْمِر ڪَتُوا سُڪِينَهَم سِيَام ماڌَوُ “ (۳۷)

ان سان هي ماڌو! اپني رشتيدارن ڌستراشتر جي پٽن مارڻ جي لاءِ اسين لائق نه آهيون، اسان کي اهو نٿو ٺهي، نٿو وڻي،

پنھنجا سنينڌي ڪھڙا؟ هو ته شترو هئا نه! سچ ته شير جا رشنا اڳيان مان پيدا ٿين ٿا، هي ماما آهن، سسرال ۽ سڄڻ ساٿي آهن، اهو سڄو اڳيان ئي نه آهي. جڏهن شير ئي ناسون تي آهي، تڏهن ان جا رشنا ئي ڪٿي رهندا؟ موھ آهي تيستائين سڀ پيارا آهن، اسانجو ڪٽنب آهي، اسانجي دنيا آهي موھ ناھي ته ڪجهه پي ناھي. تنھنڪري ارجن کي دشمن به ڏيکاري ڏيڻ لڳا. هو چوي ٿو پنھنجي ڪٽنب کي ماري اسين ڪيئن سگھي ٿينداسين. جي اڳيان ۽ موھ نه هجي ته ڪٽنب جي ڪا هستي نه هجي، ڪو وجود نه هجي. هيءُ اڳيان اڳيان جي راهه ڏيکاريندڙ به آهي، پرتري، تلسي وغيره انيڪ مها انپوين ويراڳهه جي رڳي، جوش پٽيءَ مان مليو، ته ڪو ماڻيڪي ماءُ جي وهنوار کان بيزار ٿي ويراڳهه جي راهه ڏانهن مائل ٿيندو ڏسڻ ۾ آيو.

यद्यप्येते न पश्यन्ति लोभोपहतचेतसः ।

कुलक्षयकृतं दोषं मित्रद्रोहे च पातकम् ॥३८॥

”يَدِيْپِيْتي نَه پَشِيْني تي لُوپو پَهْتچِيْتي سَه

ڪُلِڪَشِيْمِ ڪِرْتِي دوشِي مِتْرَدِرُوهِ چَ پَاتِڪِي (۳۸)

جيڪڏهن لوپ ۾ پرشت چت ٿيڻ سبب هي لوڪ ڪل جو ناس ٿيڻ جي دوش ۽ مترن سان ڊوهه ڪرڻ جي پاپ کي نٿا ڏسن، اها انهن جي گهٽتائي آهي پوءِ به -

कथं न ज्ञीयमस्माभिः पापादस्मान्निवर्तितुम् ।

कुलक्षयकृतं दोषं प्रपश्यद्भिर्जनार्दन ॥३९॥

”ڪَٿِي نَه جِيِيِيِي سَمَپِي هِه پَپَا دَسَمَني دِرْتِي

ڪُلِڪَشِي ڪِرْتِي دوشِي پَرِپَشِي دِي دِرِجِنَارْدَن (۳۹)

هي جنارڊن ! ڪُل ناس ٿيڻ وارن دوشن کي ڄاڻڻ وارا
 اسين ماڻهو هنن پاپ کي هٽائڻ لاءِ ڇو نه ٿا ويچار ڪرڻ
 چاهيون؟ مان ئي پاپ ٿو ڪريان، اها ڳالهه ڪونه آهي -
 توهين به چوڪ ڪرڻ وڃي رهيا آهيو. شري ڪرشن تي به
 ڏوهه مڙهيائين هيئنر هو پاڻ کي شري ڪرشن کان گهٽ
 ڪونه ٿو سمجهي. هر هڪ نئون ساڌڪ ستڱروءَ جي شرڻ
 ونڻ تي ان پرڪار تَرَڪُترڪ ڪندو آهي ۽ پاڻ کي ڄاڻ
 ڀر، گيان ڀر گهٽ نٿو سمجهي. ارڃن به اهوئي چئي رهيو
 آهي. ارڃن به ائين ٿو چوي ته هو ڀلي نه سمجهن پر
 اسين ۽ توهين ته سمجهدار آهيو. ڪل ناش جي دوشن
 تي اسان کي ويچار ڪرڻ گهرجي. ڪم ناس ٿيڻ ڀر ڪهڙا
 دوش آهن؟

कुलक्षये प्रणश्यन्ति कुलधर्माः सनातनाः ।

धर्मं नष्टे कुलं कृत्स्नमधर्मोऽभिभवत्युत ॥४०॥

”ڪَلِشِي پَرِڙِشِي نَتِي ڪُل ڌرماها سناٽناها

ڌرمي نَشْتِي ڪَلِپِ ڪِرْتِسَنَم ڌَرْمُو پِي ٽِي ٽِي ٽِي (۴۰)

ڪُل جي ناس ٿيڻ سان سناٽن ڪُل ڌرم ناس ٿي ويندو
 آهي. ارڃن ڪُل ڌرم، ڪُل جي آچار وهنوار کي ئي سناٽن
 سمجهي رهيو آهي. ڌرم جي ناس ٿيڻ تي سڄي ڪُل کي پاپ
 به ڏاڍو دٻائي ٿو ڇڏي.

अधर्माभिभवात्कृष्णा प्रदुष्यन्ति कुलस्त्रियः ।

स्त्रीषु दुष्टासु वाष्ण्ये जायते वर्णसङ्करः ॥४१॥

”اڌرماپي پواتِڪرِشِڻ پَر ڏِشِي نَتِي ڪَلِسْتِرِيهه

سْتِرِيشو ڏِشْتاسو وَاشْطِيهه جايْتِي وَرْڱَسَنڪَرَهه (۴۱)

هي ڪرشن! پاپ جي گهڻي وڌڻ تي ڪُل جون استريون پليت،

اپوتر ٽين ٽيون. هي واشريطيءَ ! استرين جي اپوتر ٽيڻ سان گاڏڙ ۽ ڪريل ٻار پٽڏا ٿين ٿا. ارجن جو خيال هو، هن ائين ٿي مڃيو ته استرين جي پليت ۽ اپوتر ٽيڻ سان ڪريل ۽ گاڏڙ ٻار پيدا ٿيندا، پر شري ڪرشن ان ڳالهه کي نٿو مڃي، انڪار ڪندي وڌيڪ چيو ته مان يا سوڙپ ۾ لين ٿيل مهاڀرشن جي آرادنا ڪرم ۾ ڀرم اتين ڪري ٿو تڏهن ورٽسڪر ٿيندو آهي، ورٽسڪر جي دوشن تي ارجن پرڪاش ٿو وجهي ۽ ٻڌائي ٿو.

सङ्करो नरकायैव कुलघ्नानां कुलस्य च ।

पतन्ति पितरो ह्येषां लुप्तपिण्डोदकक्रिया ॥४२॥

”سنڪرو نرڪايئيو ڪُلڳهنا ناپ ڪلسيه ڇ ۱

پَتَنَتِي پِتْرُو هِي شام ڳپَن پَنڊو دڪ ڪرياهه ۱۱ (۴۲)

ورٽ سنڪر ڪريل ٻار ڪل جي ناس ڪرڻ وارن ۽ ڪل کي نرڪ ۾ وٺي وڃڻ لاءِ ٿين ٿا. ڳر ٿيل پندڪريا وارا انهن جا پٽر لوڳ به ڪري پون ٿا. ورتمان اڄ نشت ٿي ويندو آهي، ماضيءَ جا پٽر ڪري پوندا آهن ۽ پويشيه، مستقبل وارا به ڪرندا. ايترو ئي نه.

दोषैरैतैः कुलघ्नानां वर्णसङ्करकारकैः ।

उत्साद्यन्ते जातिधर्माः कुलधर्माश्च शाश्वताः ॥४३॥

”دوشئيريتڪيه ڪُلڳهنا ناپ ورٽسنڪرڪارڪئيهه

اُتسادينتي جاتيذرماهه ڪلڌرماشچہ شاشوت تاهه ۱۱ (۴۳)

ان ورٽسنڪرڪارڪ دوشن سان ڪل ۽ ڪل گهاتين جو سناتن ڪل ڌرم ۽ جاتي ڌرم به ناس ٿي ويندا آهن. ارجن مڃي ٿو ته ڪل ڌرم سناتن آهي، ڪل ڌرم ئي نٿو سدا قائم آهي. پر شري ڪرشن انجو وروڌ ڪيو ۽ وڌيڪ ٻڌايو ته آتما ئي سناتن آهي، نٿو، سدا رهڻ وارو ڌرم آهي، حقيقت ۾ سناتن ڌرم

ٿئي. اهڙي ڳالهه به ڪونهي، فقط راڄ ۽ سڪه جي لوپ کي پڪڙي اسين ڪُل ناس ڪرڻ لاءِ اُتسڪ ٿيا آهيون. خطرناڪ ڀُل ٿا ڪريون. اسين ئي ڀُل ڪري رهيا آهيون اهڙي ڳالهه ڪونهي توهين به ڀُل ڪري رهيا آهيو. هڪ جهٽڪو شري ڪرڻ کي به ڏنائين- پڇاڙيءَ ۾ پنهنجو فيصلو ٿو ڏئي

यदि मामप्रतीकारमशस्त्रं शस्त्रपाणयः ।

धार्तराष्ट्रा रणे हन्युस्तन्मे क्षेमतरं भवेत् ॥४६॥

”يڏي مامپرتيڪارمَشَسٽرَم شَسٽرِپاڻِيَهه

ڌارٽر، شٽرا رڻي هنيستني ڪيمٽر ڀويت (۴۶)

جيڪڏهن مونکي بنا هٿيار مقابلو نه ڪرڻ واري شسترڌاري ڌرتراشٽر جا پت رڻ ڀوميءَ ۾ مارين، ته انهن جو اهو مارڻ منهنجي لاءِ ڪلياڻڪاري ٿيندو. اتهاس ته چوندو ته ارجن سمجهدار هو، جنهن پنهنجي قرباني ڏيئي ڀڏ جو بچاءُ ڪيو. لوڪ پنهنجي پراڻن جي آهوتي ڏيئي ڇڏيندا آهن ته بالا ڀولا معصوم ٻار سڪي رهن، ڪُل ته بچيل رهي. ماڻهو پرديس ويو، عيش عشرت ۾ رهيا، مڪلاتن ۾ رهيا، پر ٻن ڏينهن کان پوءِ کيس پنهنجي ڇڏيل جهوپڙي ياد اچڻ ٿي لڳي. موهه ايترو پرڀل آهي. ان ڪري ارجن چوي ٿو ته هٿيارن واري ڌرتراشٽر جا پت مونکي، جيڪر ڪنهن وار نه ڪرڻ واري کي رڻ ڀوميءَ ۾ ماري ڇڏين، تڏهن به اهو منهنجي لاءِ ڏاڍو ڪلياڻڪاري، سڪڙاڪ ٿيندو جيئن چوڪرا ته سڪي رهن.

सञ्जय उवाच

एवमुत्तवा-वार्जुनः सङ्ख्ये रथोपस्थ उपाविशत् ।

विसृज्य सशरं चापं शोकसंविग्नमानसः ॥४७॥

سنجيه اواج

”ايو مڪتوا ارجن سَنِكِي رَتَوِپَسِٽ اِپاَوَشِٽ

وِسْرَجِيه سَسْرَمِر چا پَر شوڪَسْمَوِ گَنَمَانَسَهَم (۱۴۷)

سنجيه چيو ته رڻ پوميءَ ۾ شوڪ ۾ ٻڌل من واري
ارجن ان طرح چٽي، ٻاڻ ساڻ ڏنش کي چڏي رت جي
پنئين پاسي ويهي رهيو مطلب ته کيتر، کيترگيه جي لڙائيءَ
۾ پاڳه وٺڻ کان پٺيان هٽي ويو.

تاتپرچ

گيتا کيتر-کيترگيه جي ڀڏ جو فيصلو آهي، تَت آهي.
هيءُ ايشوري مهما سان پورن پڳوت سروپ ڏيکارڻ وارو ڳ
يت آهي. هيءُ گيت جنهن کيتر ۾ تئي ٿو، هيءُ ڀڏ
کيتر شرير آهي. جنهن ۾ ٻه پرورتيون آهن. ڌرم کيتر،
ڪرو کيتر. هنن سٺائڻ جو سروپ ۽ انهن جو ٻل سروپ ۽
انهن جي ٻل جو آڌار ٻڌايو، سنڪه ڏنيءَ سان انهن جي
پراڪرم جي ڄاڻ ملي. تنهن کان پوءِ جنهن سينا سان
لڙڻو آهي، انجي ڄاڻ پڙتال ٿي. جنهن جي ڳڻپ ارڙهن
اڪشوهڻي (لڳ ڀڳ ڇهه ارب) چٽي وڃي ٿي، پر حقيقت
۾ هو اننت آهن. قدرت جا نظريا به آهن. هڪ اشتهونمڪي
پرورتي ”دئوي سمپتي“. ٻي ٻاهرمڪي پرورتي ”آسوري
سمپد“ به ٿي قدرتي آهن. هڪ پنهنجي اشته ديو ڏانهن
رخ ٿي رکي، پر ڌرم ڌرم پر ماتما جي طرف ڏانهن ٿي وٺي
وڃي ۽ ٻي پرڪرتي ۾ وشواس ٿي ڏياري. پهرين دئويءَ
سмпд کي ساڌي، سنواري ”آسوري سمپد“ جو انت ڪيو
ويندو آهي، پوءِ پوتر سناتن پر برهم جي ڄاڻ پڙتال ۽ اُن
۾ استتي سان گڏ دئوي سمپد جي ضرورت باقي رهي ٿي،
ڀڏ جي قل جي اڇا نڪري ٿي وڃي.

ارجن کي سينا جي ڄاڻ ڪندي پنهنجو پريوار ٿي

ڏسڻ ۾ آيو آهي، جن کي مرڻو آهي. جيترو جيستائين سنبنڌ آهي، اوترو ئي جڳت آهي. موهه ۽ پيار جي پهرئين ڏاڪي تي ڪنڊ جو موهه ئي رڪاوٽ بڻجي ٿو. ساڌڪ جڏهن ڏسي ٿو ته مڌر سنبنڌن ۾ اهڙي ڪڙواهت ٿي ويندي، جيئن هو هئا ئي ڪونه، ته ان کي گهبراهت ٿيڻ ٿي لڳي. متن مائتن ۽ سڄڻن کي مارڻ ۾ انکي اڻسپ ٿو لڳي اڪلياڻڪاري ٿو پاسي. هو هاڻوڪين هلندڙ رسمن ۾ پرمپرائن ۾ پنهنجو بچاءُ ٿو ڳولڻ لڳي، جيئن ارجن ڪيو. هن چيو، ”ڪل ڌرم ئي سناتن ڌرم آهي. هن يڌ ۾ سناتن ڌرم ناس ٿي ويندو، ڪل جون استريون اپوتر ٿينديون، ورٿسنڪر پيدا ٿيندو، جيڪو ڪل گهاتين کي اننت ڪال تائين نرڪ ۾ وٺي وڃڻ لاءِ ئي ٿيندو آهي.“

ارجن پنهنجي سمجهه مطابق ”سناتن ڌرم“ جو بچاءُ جي لاءِ اُٺولو آهي. هن شري ڪرشن کي منٿ ڪندي چيو ته اسين سمجهدار ٿي به هيءُ گهور پاپ ڇو ڪيون؟ مطلب ته شري ڪرشن پاپ ڪرڻ ٿو وڃي. اوگتئي پاپ کان بچڻ لاءِ ”مان يڌ نه ڪندس“ ائين چوندي نراس ۽ مايوس ارجن رت جي پنئين پاسي ۾ ويهي رهيو. ڪيتر ۽ ڪيتر گيه جي سنگهرش کان پٺيان هتي ويو.

ٽيڪاڪارن هن اڌياءَ کي ”ارجن وشاد يوگه“ چيو آهي. ارجن موهه جو نشان آهي. سناتن ڌرم جي لاءِ اُٺولي ٿيڻ واري انوراڱي، موهه واري ارجن سبب وشاد يوگه بڻيو آهي. اهوئي وشاد من کي ٿيو هو.

हृदय बहुत दुःख लागा, जनम गयउ हरि भगति बिनु राम

चरितमानस १/१४२

” هرديہ بھت دکہ لاگا، جنہر گبھو ہري ڀڳتي ڀن“

(رام چرت مانس ۱۴۲۱)

سنسي ۾ ڀڳتي منش دکہ (وشاد) ڪري ٿو. هن کي
شڪ هو ته ورڻ سنڪر پيدا ٿيندو، جو نرڪ ۾ وٺي ويندو.
سناتن ڌرم جو ناس ٿيڻ جو ئي اُنکي ڏک هو. هاڻي
”سنشيم وشاد يوگ“ جو سولو نرنڱم هن اڏيائ جي لاءِ
ضروري آهي هاڻي :-

”اوم تَتَسَدِتي شريمڊ ڀڳود گيتا سو اُڀنَشَتِسو برهم

وديايام

يوگ شاستري شري ڪرشن ارڃن سنوادي سنشيو شاد

يوگ نام ڀرتموڏيايم“

پهرين اڏيائ پورو ٿيو (۱)

هري اوم ت ت ست